

KREŠŤAN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLICKÉ NOVINY
 VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ SOBOTU NA ŠESTNÁSŤ STRANÁCH.

Predplatná cena :

Na celý rok --- 4 koruny — hal.
 Na pol roka --- 2 " — "
 Na štvrt roka --- 1 " 20 "
Jednotlivé číslo 8 hal.

Zodpovedný redaktor :

Dr. ALEXANDER ERNSZT,
 páp. komorník.

Majiteľ a vydavateľ :
 JAN MOLNÁR.

Redakcia a vydavateľstvo :

Budapest, IV. ker., Ferencz-József-rakpart 27. szám.
 sem sa majú posielat' predplatky, jako dopisy do novin
 ohlášky a náhodné reklamácie. Cena jedneho 5 stĺpcového
 nonpareill riadku 80 hl. Rukopisy sa naspak nedávajú.

Zákonná predloha v zá-
 ujme malých hospodárov.

Kresťanská ľudová strana
 žiada v jej programme, aby
 sa všetky tie zákonné po-
 riadky porobily, ktoré spôsob
 vyžitia a zveladenia ľudu za-
 bezpečiť môžu. Za dobrých
 starých časov každý človek
 mohol vyžiť v našej vlasti.
 Vlast našu menovali vôbec
 zemou mliekom a mädom
 tekúcou. Dnes ľud, zvlášte
 roľnícky, u nás, bohužiaľ, len
 cez sklo môže mäd lízať, na-
 miesto kravského mlieka pije
 len kozie alebo srvátku, mäso
 a pečienku zná len po mene
 a je rád, keď si po ťažkej ro-
 bote ku čiernemu chlebu za-
 hryznuť môže kúsok cibule.
 Veru to u nás teraz tečie
 viacej slz, ako mlieka a mädu,
 bo nejedna matka, nejedny
 deti plačú za otcom v cu-
 dzom svete sa nachodiacim.

Do tohoto hrozného a
 neznesiteľného stavu uvalili
 našu vlasť liberáli. Všetky tie
 gazdovstvá, čo pod panova-
 ním liberálov na vnivoč vy-
 šly, tie nesčíselné rodinné
 krby, existencie jednotlivých,
 premnohé životy, nad kto-

Modliace sa dievča.

rými pred časom zatvorily sa hroby, celé morá súz prenasledovaných, do zúfalstva vohnatých opustených vdov a sirôt majú na svedomí liberáli. Lenže oni svedomia nemali a nič si z toho nerobili, že zhynie a spustne sedlač, zanikne celkom stav remeselnícky. nech len im dobre ide. Toto videla hresťanská ľudová strana a preto žiadala od prvého okamženia jej jestvovania zákonami zabezpečené ulavenia v prvom rade pre stav roľnícky. Bo roľníctvo je základom hmotného blaha každej krajiny.

Žiadala tiež a žiada kresťanská ľudová strana, aby sa zákonne ustanovila pomerom krajiny zodpovedajúca najmenšia čiastka, potrebná k živobytíu (minimum existencie). Všetky požiadavky však — a nech si ony byly akokoľvek osožné a potrebné — kresťanská ľudová strana pod liberálmi uplatniť nemohla. Bo títo boli vždy nepriatelia vsetkého dobrého, osožného a šlachetného. Keď sa teda kresťanskej ľudovej strane podarilo liberálov zničť a z vlády zhodiť, pripojila sa ku tým politickým stránkam, ktoré jej v tomto na pomoci byly. Takto povstala koalícia, to spojenie totiž stránok opozície, ktoré pozbavily vlády liberálov a z ktorých vymenovaná je terajšia vláda. Keď kresťanská ľudová strana do koalície vstúpila, nezriekla sa jej programu, nepremenila a neopustila ho. Ba práve preto vstúpila kresťanská ľudová strana do koalície, aby program jej previesť a do života uviesť mohla. A že sú k tomuto výhlady, o tom svedčí trónna reč jeho veľičenstva kráľa, to dokazuje adresa snemovne na kráľa a sám program terajšej vlády. Prevedenie programu kresťanskej ľudovej strany není po chuti liberálom, freimaurerom, socialdemokratom a národovcom. Títo všetci, ako na jedno kommando napádajú v jejich novinách koalíciu, vládu a jednotlivé politické stránky koalície. Cieľom týchto nápadov je rozdrúženie koalície, aby sa liberáli zase ku vláde dostali, aby si zase po panský mohli gazdovať, chudobný ľud utláčať a nútiť ho ku vyvandrovaníu. Takýmto nápadom, aké trpeť musia jednotlivé politické stránky, vystavená je zvlášte zo stránky národniarov aj kresťanská ľudová strana. Túto politickú stranu znajú po celej krajine, ako opravdovú ľudovú a ako kresťanskú; noviny národniarov oproti tomu píšu o nej, že ona podporuje vládu beznáboženskú, že nestojí na základe kresťanskom a katolíckom.

A to píšu noviny tých národniarov, ktorým je ostrým trňom v oku aj kresťanstvo, aj katolíctvo, aj koalícia a ktorých jediným cieľom je, aby — jestli sa im podarí koalíciu zničť — liberalizmom, freimaurerstvom a socialdemokraciou napáchnuti politici dostali sa ku vláde. — Ako iné politické stránky koalície, tak aj kresťanská ľudová strana vidí cez sito svojich nepriateľov a všetky proti nej namierené nápady majú len ten výsledok, že ona tým húževnatejšie pracuje na tom, aby celý jej program časom z kroka na krok do života bol uvedený.

S radosťou pozdravuje preto kresťanská ľudová strana tú zákonnú predlohu, ktorá sa prítomne ako malá čiastka jej programu pripravuje a na sneme zaiste ku zveladeníu malých hospodárov do života aj uvedená bude.

Minister pravosúdia vypracoval totiž zákonnú predlohu, ktorá sa vzťahuje na ochranu rodinného krbu. Táto predloha vyplniť má veľmi veľké a vážne úlohy. Bude-li zákonom, má prekaziť, aby chudobného človeka nemohol bárs kto olúpiť o celý jeho majetok, aby všetky jeho nemovitosti na bubon prisly a aby ho veriteľ i s celou rodinou z domu vyhnať mohol.

Touto teda zákonnou predlohou ta sa teda cieľi v prvom rade, aby chudobnému človeku nebolo slobodno odobrať jeho dom a k tomuto patriace zeme, aby malému hospodárovi a jeho rodine vo všetkých okolnostach toľko ostalo, aby z toho bárs aj núdznej, predsa vyžiť mohol.

Chudobný, malý človek ochránený má byť týmto zákonom pred jeho úplným znivočením.

Ten majetok, ktorý takýmto spôsobom chrániť chce spomenutý zákon pred licitáciou a zadlžením, menuje sa «rodinný krb», alebo rodinné ohnište.

Rozumejú sa pod týmto nemovitosti, avšak nielen dom sám, lež aj ku tomuto patriace role. Toto sa volá «rodinný krb».

Majetok svoj v «rodinný krb» obrátiť a výhody tejto zákonitej ustanovizne požívať právo má každý ohčan uhorského štátu, keď je: 1. ženatý alebo 2. keď sa o výchovu svojich maloletých zákonných detí, alebo 3. o vnučkov svojich bez otca a matky, starať musí. Musí teda mať famíliu, rodinu a túto rodinu chce chrániť tento zákon, aby bez útulku a prístrešia neostala a nebola vystavená núdzi.

Dľa tohoto zákona nie bárs aký majetok slobodno obrátiť v «rodinný krb». Len majetok domu a k tomu patriacich pozemkov majú byť chránené zákonom a aj to v istých medziach, aby majiteľ kreditu celkom pozbavený nebol.

«Rodinný krb» totiž pozostávať môže len z toho domu, v ktorom zakladateľ «krbu» býva a z tých pozemkov, ktoré v chotáre jeho obce ku tomuto domu patria.

Náradie bydlia, peniaze, hospodárske náradie nechráni zákon pred veriteľmi.

Pri založení «rodinného krbu» do povahy je treba vziať aj hodnotu toho majetku, ktorý chrániť chceme týmto zákonom. Dľa predlohy ustanoviť má tento zákon, že opravdová hodnota domu a ku tomuto patriacich pozemkov, z ktorých utvoriť chceme «rodinný krb» nesmie prevyšovať 8000 korún. Má-li dakto krom tohoto aj iné nemovitosti, na tieto nevzťahuje sa zákon o ochrane «krbu».

Jestli teda táto nová predloha zákonom bude, to v našej vlasti rodiny malých hospodárov, chudobných ľudí zachránené budú pred úplným hmotným znivočením.

Toto bolo vždy cieľom kresťanskej ľudovej strany. Táto strana ako opravdu ľudová a kresťanská mala vždy pred očima chudobu. Aké uspokojenie to bude pre chudobného človeka, keď si pomyslí: táto chalupa, tento dom, v ktorom som sa narodil ja, moji dedovia a pradedovia, moje dietky, patrí vždy mne a mojej rodine, bo dľa zákona nenie nikoho na svete, čo by ma z neho vyhnal mohol. Malý hospodár tiež radostnejšie obrába tie roličky, čo ku jeho domku patria, bo je toho pevného presvedčenia, že mu ich nikto odobrať nemôže. Rodina jest základom spoločnosti ľudskej, v prvom rade ale rodina kresťanská.

Za ochranu, za duševný a hmotný blahobyť kresťanských rodičov, i tých najchudobnejších, neohrozene, obetovavo a vytrvale pracovať nikdy neprestane kresťanská ľudová strana. A tak povinnosťou každého kresťana-katolíka má byť, aby túto stranu, ktorá je jedine kresťanská a ľudová, podporoval a pomáhal jej, aby čím skôr dosiahla svojho cieľa,

**Zadovážujte predplatiteľov pre
«Kresťan-a»!**

Ľudové shromaždenie v Berzevici (Sáriš).

Vôbec je známo, že pravdy kresťanskej ľud. strany u ľudu volebného okresu lipjanskeho boli už zavčasu hlboko zakorenené. To sa dokázalo pri poslednej voľbe, keď z počiatku takmer celý tento kresťanský ľud, vynímajúc 4—5. kňazov a niekoľko učiteľov, celé duchovenstvo pod touto zástavou bojovalo, takže kandidát ústavnej strany Žigmund Péchy len niekoľko hlasmi, ale tým väčším násilnosťou a kortešovaním notárov a iných podplatených predstavených, mohol mandát vyhrať.

Avšak liberálmi utlačený a pre voľbu prenasledovaný ľud neklesal, ale až poteraz zostal a i naďalej zostáva verným k svojmu politickému presvedčeniu. Najnovšie ale naša kresťanská ľudová strana s pomocou Božou u nás veľmi sa zmáha. Totiž už v stred augusta na povolanie veľazaslúženého svojho kandidáta a vodcu pána dr. Achila Baan, zemana z Dobó, poprední mužovia nášeho verejného života sa na rozhovor zišli a jednohlasne uzavreli, že kresťanskú ľudovú stranu i naďalej podporovať a rozširovať a ľud v jeho kresťanskom presvedčení posilňovať budú. A k tomu cieľu, ako to najpotrebnejšie, ľudové shromaždenia kedykoľvek sa k tomu vhodná príležitosť zavedá vydržiavať budú.

Prvé shromaždenie sa následkom tohoto uzavretia odbavovalo dňa 26. augusta v obci Berzevice, kde sa v tenže deň zo susedných obcí: A. Szalók, Hámbor, Csendes-patak, Magasfalu, Tárcaza, Krivány, Polom, Széprét, taktiež zo vzdialených: Héthárs, Décső, Dobó atď. okolo 1000 verných ľudákov shromaždilo. Tu na placi pred kostolom shromaždených so srdečnou radosťou privítal pán Ondrej Pernyik, dekan a farár brezovický a spomenul vo svojej reči, ak netrpezlivo čakal na tú príležitosť, keď úbohí ľud a občania jednej viery a mysle svoje žiadosti a potreby ku svojmu oblahčeniu verejne vysloviť a predniesť môžu.

Potom zahájil ľudové shromaždenie pán Ján Kurimszky, farár zo Szinnye a predložil cieľ a potrebnosť ľudového shromaždenia.

Na to vystúpil pán dr. Achil Baan, ktorého ako ľud spatril, nekonečnými a prestať nechcejúcimi manifestáciami oslavoval akožto svojho už zdámeho kandidáta. V prekrásnej reči a hlbokou učenosťou predložil on program kresťanskej ľudovej strany a vznešenými pravdami toho docela kresťanského programu otvoril nielen rozum, lež i srdcia povdačných poslucháčov.

Veleb. pán Edvard Soltész, farár z Péchfalu s hlbokým presvedčením a zriedkavou výrečnosťou, pri tom však ani za mak neopustiac pôdu kresťanskej spravodlivosti, držal prednášku o tých zápasoch, aké prinútená je viesť kresťanská ľudová strana. Spomenul tie nespravodlivé nápady, akým je vystavená táto v krajine jedinká kresťanská strana a všetci, čo s ňou držia, tak kňazi ako svetskí zo stránky národnostniarov, ktorí pod rozličnými nespravodlivými heslami buntujú ľud proti vlasti, proti biskupom a kňazom a proti všetkému, čo je katolícke.

Veleb. pán Bálint Rusznyák, farár z Polonci, ako

všestranne výborne známy rečník. hovoril o účinkovaní kresťanskej ľudovej strany v prospech ľudu a vôbec na poli verejného života. V obrazoch a príkladoch zo života dokázal veľkú potrebnosť toho, aby kresťanský ľud spolu držal, aby bol jedného presvedčenia a jednej mysle, aby sa sjednotil proti liberálom a všetkým iným nepriateľom našej svätej viery a našej drahej vlasti.

Záverečnú reč držal veleb. pán Michal Laborezy, farár roškovánsky. Rečník krásnymi a každému do srdeca a duše vnikajúcimi slovami povzbudzoval prítomných, aby v tomto shromaždení slyšané pravdy ďalej rozširovali. Zvlášte voličov napomínal, aby opustili tú starú a zlú obyčaj, že z krčiem, omámení liehovým trúňkom, pospiechajú ku votizovaniu. Lež aby striezvou hlavou a čistým svedomím plnili napozatým svoje sväté právo občianske.

Ľud s veľkou pozornosťou slyšal všetky prednášky, prizvukoval hlučne rečníkom, pritom ale choval sa v tak príkladnom poriadku, že vyslaných 9 žandárov ani ku zakročeniu, ha ani len ku ponosovaniu sa príležitosti nemali. Jeden zo zástupu menom Orsacký sa vyslovil, že aj on je katolíkom a že všetky na shromaždení ohlasované pravdy podpíše.

Už i s týmto prvým krokom osvedčilo sa, že v tomto volebnom okrese kresťanský ľud s celou dušou je len za kresťanskú ľudovú stranu a pri budúcich voľbách čistú zástavu jej prinesie k istému a slávnemu víťazstvu!

Po zaklúčení shromaždenia prítomní voličia rozišli sa v tichosti domov. *Prítomný.*

Opravdovým katolíkom si ty?

Tým si, ak svoje katolícke náboženstvo preukazuješ nielen v súkromnom živote, v kostole, pred oltárom, pri prijímaní svätých sviatostí, doma pri modlitbách, ale i vo verejnom živote, teda i v politike.

Opravdový katolík pripojí sa len k tej politickej snemovnej strane, ktorá je čisto katolícka. A takou je kresťanská ľudová strana. Ona je nie strana grófska, ani panská, ani kňazská, ale strana kresťanského ľudu, bývajúcего v našej uhorskej vlasti. Kresťanská ľudová strana by vtedy bola stranou grófskou, panskou a kňazskou, keby zastávala len grófov, páňov a kňazov. Lenže ona zastávala, i teraz zastáva a zastávať bude ľud kresťansko-katolícky. Veľkú chybu by učinil, veľmi by sa previnil niektorý katolícky Slováč, keď by sa nepripojil ku kresťanskej ľudovej strane a pod jej čisto-bielou zástavou nebojoval. Hore sa katolícki Slováci a slovenskí katolíci! Nespíte už, dosť bolo dlhého spánku! Kto dlho spáva, ten riadne slabým ostáva. Nedriemte, veď ste sa už i tak cez mnohé politické roky vyspali! Dokážte, že ste vy i političní katolíci, že vy i v politike len po katolícky zmýšľate. Zaoberajte sa teda vždy len s katolíckou politikou!

Opravdový katolík drží, predpláca a číta i rozširuje len katolícke spisy, katolícke tlačivo a také noviny, ktoré sú písané v čisto-katolíckom duchu. Také spisy a noviny,

ktoré urážajú ducha katolíckeho, prekážkou sú pokročilosti katolíctva, hatia a hamujú rozširovanie náboženstva katolíckeho, tieto nech jednoducho podriape a na oheň hodí dobrý katolík.

Opravdový katolík nespája sa s inovercami, aby spolu do jedného politického vreca proti katolíkom dúchať mohli. Nepripojí sa k takej strane, ktorá chce zničiť katolíctvo, zmenšiť počet katolíkov a zväčšiť počet inovercov. Naša krajina je už od toľkých stoliť krajinou katolíckou a tu naraz mnohým nekatolíkom napadne s katolíckimi sa spojiť nie pre vieru, nie pre Boha, nie pre vlasť Uhorska, lež jedine len pre reč. Chcú bojovať za reč, ale nie cestou od Boha dovolenou. «Čo fa nepáli, nehas! Čo ale nie je tvoje, toho sa netýkaj!»

Slovákom som bol, tým som a Slovákom budem, kým žijem. Mám otca Slováka, tak i matku Slovenku. Brat, sestra, to všetko Slováč. Celá rodina je Slovákom. Slovensky sa modliem, slovensky píšem, slovensky čítavam, v tom mi je nikto nie na prekážke! A Slovákom byť neprestanem. Vojakom národnostnej strany nebudem, lebo ja chcem byť katolíckym Slovákom.

Veľký rozdiel je medzi katolíckym Slovákom a slovenským Slovákom. Tito dvaja tak stoja oproti sebe, ako nebo proti peklu, obloha nebeská proti zemi, leto oproti zime, slnko oproti mesiačiku, hviezda oproti iskre, katolík oproti luteránovi.

Katolíci uhorskej krajiny, buďte opravdovými katolíckimi! Slováci, buďte katolícki Slováci! V terajšom slovenskom boji političnom jedná sa o katolícku vieru, o naše náboženstvo. Len slepý človek nevidí, čo sa robí.

Slováci, nedajte sa zviest, nedajte sa sklamať, nedajte sa odhovoriť, nedajte sa hladkať, buďte i naďalej Slováckmi Uhorska, ale opravdovými katolíckimi! *L.*

III-tie valné shromaždenie katolíckych učiteľov.

Katolícki učitelia Uhorska dňa 27. a 28. augusta vdržiavali v hlavnom meste III. valné shromaždenie. V prvý deň ráno slyšali katolícki učitelia najprv svätú omšu a potom shromaždili sa vo veľkej dvorane Spoločnosti Svätostefanskej.

Karol Ember, správca hlavnomestských škôl navrhol shromaždeným učiteľom, aby vyslali deputáciu pre protektora učiteľského sboru. Deputácia táto bola ihneď zvolená a v krátkom čase vstúpil do dvorany, ako protektor sboru katolíckych učiteľov gróf *Julius Zichy*, biskup päťkostský.

Protektor zaujal na to predsedníctvo a prítomných učiteľov privítal rečou, v ktorej vyzdvihol veľkú významnosť tohoto valného shromaždenia. Preto sme sa shromaždili, povedal protektor-predseda, aby sme spojenými silami, sjednotenou vôľou a s úplnou napnutosťou našich vloh pracovali na uskutočnení vznešeného programu nášeho. Hlavným smerom celého účinkovania katolíckych učiteľov má byť, aby všemožne bránili katolícky charakter

katolíckych škôl, aby v týchto čisto katolíckom učení a zásady tým hlbšie zaštepovali do útlých srdca katolíckej mládeže, aby školy naše katolícké boli takto na ozdobu a ku podpore našej cirkve katolíckej. Katolícké učiteľstvo Uhorska následkom toho skalopevné má byť vo viere, v mravoch, v láske ku vlasti a v nezlomnej vernosti ku kráľovi.

Valné shromaždenie oduševnene slyšalo reč protektora, za ktorú v mene učiteľov poďakoval sa opát-farár dr. Karol Jordán.

Po sostavení úradníctva valného shromaždenia Karol Ember, ako svetský predseda, prečítal osnovy telegramov, ktoré poslalo valné shromaždenie jeho veličenstvu kráľovi, svätému otcovi do Rímu a knieža-primasovi.

O rozličných predmetoch, do oboru katolíckeho učiteľstva patriacich držali potom reči: *Jozef Miklósy*, učiteľ z Ostrihomu; *Vilhelm Guzsvenits*, správca praeparandie z Ostrihomu; dr. *Ludvik Bilinszky*, správca praeparandie z Nagyszebeny; dr. *Anton Acsay*, professor university a konečne *Julius Waller*, praelát-kanonik z Ostrihomu, S tým prvé zasadnutie verejné zakončené bolo o jednej hodine popoludní.

Po obede o tretej hodine zahájil shromaždenie *Peter Zundl*, ako predseda. Ako prvý rečník vystúpil dr. *Alexander Giesswein*, ablegát kresťanskej ľudovej strany, ktorý pojednával o socializme a o stave učiteľskom. Vážnou otázkou terajších časov — povedal rečník — je socializmus, ktorý ako každá vec len vtedy má budúcnosť, jestli sa nachodí na pevnom základe. Ten preto, čo medzi ľudom žije a do jeho rúk vložená je budúcnosť ľudu, zároveň snaží sa má, aby dietky, akožto budúce pokolenia ľudu, vychovával nábožne, spolu ale aj ku cieľom sociálnym. Čo my pod socializmom rozumieme, to vyvíera z náboženstva a je v úzkom spojení s láskou ku vlasti. Mnohí tak chcjú rozumieť socializmus, že je to snaha ku mohutnému pozdvihnutiu hmotného blahobytu ľudu. V tomto ohľade aj my chceme byť tým horlivejší socialisti. Prednášku svoju s tým zakončil rečník, že predložil ku prijatiu resolúciu, dľa ktorej žiada si III. valné shromaždenie katolíckych učiteľov Uhorska, aby v katolíckych praeparandiach držaly sa prednášky riadne, alebo mimo riadne o národnom hospodárstve, zvlášte z praktických ohľadov pozdvihnutia hmotného blahobytu ľudu. Valné shromaždenie s oduševnením prijalo túto resolúciu, po čom predložil resolúciu *Gejza Tóth* o úlohách výchovy v katolíckych ľudových školách, aj poťažne zamedzenia vysťahovania.

O rozličných predmetoch rečnili ešte *Ján Puchi*, *Karol Ember*, *Ludvik Ivanovich* a *Ján Pozsogár*.

V zasadnutí II. odbornej triedy predsedal dr. *Julius Walter*, praelát, kanonik ostrihomský. V tomto zasadnutí ako prvý rečník držal hlboko premyslenú a dôkladne odôvodnenú prednášku farár *Štefan Paška* o vzdelávacom vplyve, ktorým účinkujú na ľud katolíckej ľudovej spolky. Dr. *Julius Kovács* držal prednášku o mravnom a hmotnom stave učiteľov. *Geory Barabás* podal návrh o usporiadaní učiteľských platov, ktorý jednohlasne bol pri-

jatý. *Rudolf Szamborovszky* držal prednášku o penziach učiteľov, po čom zakončilo sa zasadnutie.

V druhý deň gróf *Julius Zichy*, biskup pätikostolský o 10. hodine zahájil shromaždenie, v ktorom ako prvý rečník držal prednášku *Franc Dreisziger*, správca praeparandie kaločskej. V prednáške svojej odôvodnil rečník ak vážnou a prísnu povinnosťou je katolíckej školy, aby šírenie sa zkazonosnej socialdemokracie a všetkých internacionálnych a preto aj veľmi nebezpečných nauk pre-kázala.

Dr. *Julius Waller*, praelát, kanonik ostrihemský podal obsírnu zprávu o pomocnej základine katolíckych učiteľov, ktorú učiteľstvo nepodporuje s náležitou horlivosťou, prečo v záujme samého stavu učiteľského žiadať sa musí, aby každý učiteľ považoval si za prísnu povinnosť ku pomocnej základine učiteľstva dľa možnosti prispievať. Poťažne učiteľského sirotára navrhnul rečník, aby už pri terajšom zápise školských detí od každého dieťaťa pýtalo sa na učiteľský sirotár päť halierov.

Mikuláš Korody, professor praeparandie pätikostolskej držal prednášku o tom, aké stanovisko treba katolíckemu učiteľovi zaujímať oproti zoštátneniu katolíckych ľudových škôl.

Keď o rozličných predmetoch preriekli ešte: *Daniel Keményfy*, *Karol Ember*, *Franc Blaskovics*, zo 100 členovho výboru utvorila sa «Krajinská Rara» učebných záležitostí.

Predseda biskup gróf *Julius Zichy* vrelými slovami vyzdvihol veľké zásluhy Karola Ember o katolíckom učiteľstve, predložil telegrafickú odpoveď svätého otca a ministra výučby grófa Alberta Apponyiho na doposlané im telegramy, udelil všetkým prítomným požehnanie a s tým zakončilo sa III. valné shromaždenie katolíckych učiteľov Uhorska.

POLITICKÉ CHÝRY.

Čudné kúsky jedného hlavného slúžneho.

Zo skalického volebného okresu píš, že tam náhradný hlavný slúžny, menom *Koloman Szabó* také čudné kúsky ztvára, že za to zaslúži, aby na výsrahu všetkým budúcim pokoleniam do kalendára prišiel. Napadlo čosi v týchto horúčostach — aké pritomne máme — náhradnému pánu slúžnemu a dal sa po celom okrese cestovať. Chodil po dedinách, svolával obecných výborníkov v shromaždenia, sľubuje im hory-doly a navádza ich, aby si svoje náboženské katolícké školy dali soštátniť alebo na obecné obrátiť.

Pýtame sa náhradného hlavného slúžneho, kto mu dal ku tomuto práva? Kto ho na túto smutnú expedíciu

poslal? Jestli náhradný hlavný pán slúžny dakedy do školy chodil, to by mal vedieť, že každá náboženská katolícka škola má svoju školskú stolicu. Toto je školská vrchnosť. Predsedom tejto školskej vrchnosti je vždy miestny farár. Len školská stolica má právo rozhodovať v školských záležitostiach. Rozhodnutia tieto nad to musia ísť k najvyššej cirkevnej vrchnosti. Čokoľvek uzavrel teda náhradný pán hlavný slúžny, to ako nezákonná vec nemá žiadnej platnosti. Ostatne očakávame, že prihorlivému hlavnému pánu slúžnemu z patričného miesta dajú po — prstoch.

Gróf Hadik o vysťahovaní.

V poslednom čase mnoho sa píše o snahách vlády, namerených ku zníženiu a obmedzeniu vysťahovania. Gróf Ján Hadik, štátny sekretár v ministerstve vnútra pred jedným zpravodajcom o tejto otázke vyslovil sa nasledovne:

«Áno, my sa súrne zaoberáme s otázkou zmenšenia vysťahovania. V posledných časoch vysťahovanie natoľko vzrástlo, že držíme za veľmi potrebné najst a použiť tie prostriedky, ktorými vysťahovanie zmenšime. Pri používaní týchto prostriedkov budeme pokračovať s celou silou štátnej moci, čo ale znamená to, že právo slobodného presťahovania chceme obmedziť, alebo že riadnym passom opatreného, z vlastnej vôle vysťahovať sa chcjúceho chceme zadržat. My len s najväčšou prisnosťou používame prostriedky, ktoré obmedzujú vysťahovanie, proti tým nesvedomitým agentom, ktorí ľud ku vysťahovaniu zvädzajú, lebo chceme obrániť ľud pred nesvedomitým vykorisťovaním. To je nielen záujmom celého národa, ale aj záujmom jednotlivcov, lebo zvädzaním a hriešnym podvodom ku vysťahovaniu navedení naši spoluobčania odtiahnu sa od svojho životného povolania vo svojej rodnej vlasti a tam za morom, bohužiaľ, veľmi často padnú do telesnej a duševnej biedy a zkazy. Tých vysťahovalcov, ktorí následkom macošských hospodárskych pomerov na niektorých vidiekoch vezmú do ruky vandronnú palicu, alebo tých, ktorí v nádeji lepšieho zárobku a zbohatnutia opustia krajinu: tých násilne zadržat nemožno a ani neslobodno. Naše účinkovanie aj v tomto ohlade zakladá sa na prísnej zákonnosti a na úcte osobnej slobody. Vrchnostenskými poriadkami vysťahovanie možno obmedziť len v tých hraniciach, ktoré označuje zákon. Ale všetci dobre vieme, že vysťahovanie značne zmenšiť bude možno len potom, keď sa cielupovedomou, dobrou hospodárskou politikou podarí u nás otvorit také pramene zárobku, ktoré umožnia, aby ľud náš tu doma našiel podmienky svojho blaha, hmotného dobrobytu a zámožnosti.»

Kuriálne súdništvo.

Jako sme už sdělili, platnosť zákona o súdení kúrie vo volebných záležitostiach vyprší roku 1908., takže sa treba postarať o predĺženie tohoto zákona. Oprava tohto zákona je už hotová a minister pravosúdia Polónyi teraz

prečítal a konečne opravil celý návrh. Takto opravený návrh zákona o súdení kúrie vo volebných záležitostiach predostretý bude snemu ešte tejto jasene.

Noví fčišpáni u kráľa.

Novou vládou vymenovaní hlavní župani ešte neboli na audiencii u jeho veličenstva kráľa, aby sa dľa tradičionálneho zvyku poďakovali za svoje vymenovanie. Noví hlavní župani v októbri, keď jeho veličenstvo z príležitosti zahájenia delegácií príde na dlhší pobyt do Budapešti, budú sa hlásiť na výsluch, aby sa kráľovi poďakovali za vymenovanie.

Z CUDZOZEMSKA.

53. valné shromaždenie katolíkov Nemecka.

Podali sme v poslednom čísle krátku zprávu o pripravách ku tomuto svetochýrnemu shromaždeniu, prináleží nám beh jeho stručne opísať, aby sme sa presvedčili o tom, ak mohutný duch katolícky previeva v Nemecku, bárs tam v menšine je obyvateľstvo katolícke.

V nedeľu dňa 19. augusta odbavovali sa pred popoludným slávnostným sv. omše a víteční cirkevní rečníci držali príležitostné kázne. Po obede okolo poltretej kardinál arcibiskup z Kölnu Fischer s veľkým sprievodom biskupov a katolíckych vítečníkov prišiel na veľký plac pred hradom, aby prijali manifestáciu katolíckych spolkov robotníckych. Vyše 50.000 robotníkov v radoch ako vojaci s viacej než sto hudobnými bandami a s nesčíselnými zástavami defilarovali pred kardinálom a katolíckymi vítečníkmi. Haviari, poľní robotníci, robotníci Krupových veľkých fabrik, každý spolok na čele so svojim kňazom, tiahli jedni po druhom. Pochod trval až do polsiestej. Kade tiahlo robotníctvo, z ozdebených domov a po uliciach obyvateľstvo privolávalo im a vitalo ich radostne. Kardinála, arcibiskupa v mene robotníctva pozdravil Pütz, kaplán z Essenu a dvaja robotníci. Kardinál, arcibiskup peknu otcovskou rečou odpovedal na pozdravenie a povzbudzoval robotníkov, aby ako doposiaľ, tak aj napozatým stále a vytrvale držali sa viery katolíckej a znamenia spasenia sv. kríža. Robotníci po reči kardinála-arcibiskupa vydržovali na pätnástich miestach shromaždenia, ktoré ešte viacej prispejú ku posilneniu katolíckeho ducha medzi robotníctvom.

Prvé otvorené zasadnutie bolo dňa 20. augusta. Po odbavených pobožnosťach v kostoloch už pred desiatou hodinou shromaždili sa katolíci v nevídale veľkom počte v obrovskej sieni. Kardinál-arcibiskup Fischer i so všetkými zastupiteľami a inými vítečníkmi katolíckymi vystúpili na zvýšené miesto predsedníctva, zkadial ríšsky

vyslanec *Gröber* zahájil zasadnutie so slovami: «Pochválen Pán Ježiš Kristus». Po patričnej zahajujúcej reči predsedu rečnil kardinál-arcibiskup *Fischer* a za týmto podpredseda ríšskej snemovne dr. *Porsch*. Zriedkavou výrečnosťou vyzdvihol potrebnosť náboženských škôl a vyzval obecnosť, aby do parlamentu takých vyslancov poslalo, ktorí istotne vydobijú víťazstvo škôl náboženských.

Racke, vyslanec z Mainzu rečnil o kresťanskej rodine a o tých nebezpečiach, aké hrozia kresťanskému stavu manželskému zo strany nevercov. Šťastie života — pravil — zabezpečuje len náboženská rodinná výchova. Medzitým otvorili a prečítali telegramm nemeckého cisára, jehož obsah s veľkým oduševnením a potleskom vzalo v známosť celé shromaždenie. Rečník *Racke* pokračoval v jeho ohnivej reči a vyzval otcov a matky katolíckych rodín, aby všemožne bránili svätosť rodinného krbu a s napnutím všetkých síl bojovali proti nemravným a zkaženosným novinám.

S týmto zakončilo sa prvé verejné zasadnutie a nasledovalo potom zatvorené zasadnutie a resolúcia odborných výborov.

Nasledujúci deň vydržovali shromaždenia a zasadnutia: *Windhorstová Jednota*, je toto spolok, ktorý bez unavenia pracuje po celom Nemecku v záujme politickej parlamentárnej stránky «Centrum». Ďalej držal shromaždenie nemecký spolok *Lourdesský*, spolok *Borromajský* (k rozširovaniu katolíckej spisby), spolok sv. *Vincenta*, kat. spolok tovaryšský *essensky*, *Jednota spolkov protielihových* a bývalí členovia rímskeho ústavu «*Anima*».

Katolícke žiactvo celého Nemecka dostavilo sa tiež ku oslave katolíckeho valného shromaždenia do Essenu. Verejnými pochodami, v početných shromaždeniach dokázala mladež všetkých univerzít a vysokých škôl Nemecka, že po katolícky zmýšľa, jedná a žije nielen terajšia intelligencia, lež že obyvateľstvom veľkej ríše tejto aj v budúcnosti previevať bude veľký duch katolícky.

Dňa 21. augusta bola zádušná omša za všetkých zomrelých členov predošlých katolíckych shromaždení. O deviatej hodine mal potom valné shromaždenie: «*Ludový Spolok*» (*Volksverein*). Je toto obrovský spolok, ktorému páru niet na celom svete. Má 510.000 členov. Počet členov jeho rozmnožil sa v tomto roku o 40.000. Ako účinkuje obrovský spolok tento, vidieť z toho, že v tomto roku držal asi dvetisíc ľudových shromaždení a že medzi ľud rozdáva jedenásť a pol milióna tlačených spisov. Nedá sa opísať, ak blahonosne účinkuje tento spolok ku rozširovaniu a upevneniu viery katolíckej v rodine a vo verejnom živote a vôbec ku blahu. Preto svätý otec vrele odporúča zakladanie takýchto spolkov všestranne. Aj u nás sú pohyby cieľom založenia takéhoto spolku. Privoľávame preto našemu ľudu katolíckemu, aby za vznešeným príkladom našich bratov katolíckych v Nemecku čo možno najpočetnejšie vstúpili do «*Katolíckeho Ludového Spolku*» ku sláve Božej a ku vlastnému dobrému.

Odbavovalo sa dňa 21. augusta ešte druhé zatvorené zasadnutie a druhé verejné valné shromaždenie.

Na tomto shromaždení prítomný bol zas kardinál-

arcibiskup *Fischer* i so všetkými biskupmi. Shromaždenie zahájil podpredseda barón *Twickel* a rečnil o rímskej otázke, pri čom dľa predošlej obyčaje v mene valného shromaždenia katolíkov Nemecka vyzdvihol protest proti zhabaniu pápežských statkov, ktoré roku 1870. spáchali Taliani.

Rečnil potom *Králík* z Viedne o výchove ľudu, za týmto *Zahn* zo Strassburgu, potom *Lansberg*, miestodržiteľ z Kĕlnu. Konečne rečnil *Dingelstadt*, biskup münstersky i keď udelil shromaždeným požehnanie, zakončilo sa verejné zasadnutie.

Vedľa valného shromaždenia mali v tenže deň zasadnutia: katolícke obchodné spolky a bolo aj zahájenie cirkevno-umeleckej výstavy.

Dňa 22. augusta zavčas rána pohla sa veľká procesia na milostné miesto *Werden*, kde münstersky biskup *Dingelstadt* slúžil sv. omšu. Medzitým dorazil do Essenu zastupiteľ svätého otca *Vincenc Vanutalli* a prijatý bol s veľkými ováciami. Vydržovalo sa tretie tajné zasadnutie a potom tretie verejné shromaždenie.

Dňa 23. augusta zavčas rána boly sväté omše, potom o 8. hodine držalo sa štvrté zatvorené zasadnutie a konečne posledné verejné shromaždenie. V tomto shromaždení rečnil zastupiteľ svätého otca kardinál *Vincenc Vanutelli*, s akým oduševnením slyšali prítomní tohoto rečníka, to sa nedá opísať. Rečnil ku koncu ešte i kardinál-arcibiskup *Fischer* a povedal medzi iným: že štát a vláda, ako i protestantské Nemecko len pod sebou rúbe konár, jestli zoslabí chce tábor katolíkov, bo tým posilňuje socialdemokratov.

Kardinál *Vincenc Vanutelli* vystúpil na rečnícke kreslo a vyvolal pevným hlasom: «Sláva katolíkom Nemecka!»

Predseda valného shromaždenia *Gröber* nahlas, že ho v každom kúte obrovskej siene počuť bolo, povedal: «Pochválen Pán Ježiš Kristus!» S tým zakončilo sa 53. valné shromaždenie katolíkov Nemecka.

Rusko.

Dľa úradných výkazov štatističných socialdemokratických revolucionári od 10-ho do 20-ho augusta zavraždili 101 z policajtov a na strážni stojacích vojakov; 79 policajtov a vojakov na strážni ranili; 291 iných ľudí zčiasťky zavraždili, zčiasťky ťažko ranili; 34 štátnych šenkov vyrabovali. Z Ruska prisne upozorňujú zahraničie, že treba dobrý pozor dávať, aby títo vrahovia hrozné účinkovanie svoje nepreložili aj do susedných štátov. Už ohľadom na tieto zločiny každý šlachetne zmýšľajúci človek s opovržením odvrátil sa musí od socialdemokratov, ktorí u nás tiež len také zásady vyznávajú ako socialdemokrati ruskí. A preto takýchto ľudí má sa každý chrániť.

Slovenská ľudová strana nestojí na stanovisku katolíckom, verný katolík nemôže súhlasíť s touto stranou!

BESEDNICA.

Maria, uzdravenie nemocných.

V tomto mesiaci slávime dva veľké sviatky preblahoslavenej Panny Marie. Katolícky svet oslavuje Matku Božiu ako uzdravenie nemocných. Ku povzbudeniu veriacich uverejňujeme nasledujúcu skutočnú udalosť:

Maria Kropf, dcéra Jána Kropf, statkára v Knibingu pri Kráľovom Hradci, narodená dňa 25. augusta r. 1851. v novembri roku 1870. ochorela na chryplavicu a trpela ostré bolesti v hrtane. Chryplavica trápila nemocnú neustále až do roku 1872. Lekári všemožné vynaložili ku jej vyliečeniu, lež bez všetkého výsledku. Ba v auguste roku 1872. nemoc natoľko pokročila, že chorá ani hlasitého slova viac vyrieť nemohla. Rodičia zaviezli ňu trpiace dievča na kliniku do Kráľovho Hradcu, kde tí najvitečnejší lekári všetko možné vynaložili ku vyliečeniu chorej. Lež darmo! Nemoc čo deň, robila vždy väčšie pokroky, až konečne dievča v marci roku 1875. celkom onemelo a len znakmi mohlo sa porozumieť s jej domácimi. Tento hrozný stav trval zas dlhší čas. Chorá pritom len jeden-dvakrát cez deň mohla stať z postele a bola veľmi slabá. Rodičia roku 1878. zavolali ku nej ešte jedného chýrneho lekára, ktorý mal jej preskúmať hrdlo zrkadlom, to ale už nebolo možné, bo chorá nemohla viac ústa tak otvoriť, ako bolo potrebné. Celý hrtan dievčaťa bol totiž náramne opuchlý. Lekár složil jeho nástroje a povedal rodičom, že tu není pomoci a že je dievča ztratené.

Ponevác chorému dievčaťu ani čas, ani veda a umeenie lekárov pomôcť nemohly, celú dôveru skladalo v pomoc Božiu a pevne verilo a ufalo, že jej Boh pomôže, predovšetm na prímluvu preblahoslavenej Panny Marie, ktorú vždy verne a vrúčne ctilo. Prosilo preto choré dievča rodičov svojich. aby ho zaviezli do Fiebrünnl, kde stojí kaplnka, známa pod menom «Maria biednych», tu že sa bude modliť a Matku Božiu o prímluvu prosiť, aby ju Boh všemohúci lebo ku sebe vzal, alebo od tej hroznej choroby oslobodil,

Dňa 20. augusta roku 1880. predpoludním položili ňu chorú na voz a viezli ju pomali na voloch ku spomenutej kaplnke. Jej brat a sestra a niektorí susedia odprevadili ju ta. Keď prišli ku kaplnke, zložili ju z voza, vniesli ju do kaplnky a ustlali jej v jednej lavici pred obrazom Matky Božej pohodlné miesto. Celý malý zástup začal sa potom nahlas modliť, nemocná pravda nemohla ani slova vysloviť, ani ústa otvoriť a preto modlitby modliacich sa len v duchu opakovala, že s akou pobožnosťou, to sa dá myslieť. Pod medlitbou cítila, ako by to

najsladšie vnútorné potešenie a badala, že ju hrdlo už tak hrozne nebolí. Ako ale malý, lež nábožný zástup tento začal sa modliť «Pozdravenie Anjelské», pri slovách: «Svätá Maria, Matko Božia», začalo sa nahlas modliť aj choré a doposiaľ celkom nemé dievča. Ako to prítomní slyšali, náramne sa nalakali, keď sa však presvedčili o tom, čo sa skutočne stalo, pustili sa do plaču, len doposiaľ ňu nemocná ostala ticho; vstala z lavice, išla ku oltáru, kľakla si na schodíky a ďakovala pevným hlasom Bohu, ba v preveľkej radosti začala spievať marianskú pieseň.

Podotknúť treba, že toto dievča bolo vždy vzorom kresťanskej panny a behom jej desaťročnej nemoce (od devätnásteho do deväťadvadsiatoho roku jej života) bola vzorom trpezlivosti a úplného odovzdania sa do vôle Božej.

Netreba povedať, že táto udalosť neostala neznámou po celom okolí. Preto ako predtým tak ňu chorá, veľ už uzdravená po prvé išla do farského kostola, celé zástupy čakaly na ňu, čo ju vidieť a slyšať chcely. Známym prívetive podávala ruku a pozdravovala každého milým, lež pevným hlasom, ako sa na veriacu kresťanku sluší s «Pochválen Pán Ježiš Kristus», zvedavým ľuďom ale vyhýbala.

Ponevác je na svete zavše mnoho ľudí, čo neradi veria v mimoriadne milosti Božie, není tomu divu, že sa aj pri tejto príležitosti nachodili takí, čo vyliečenie chorej dievky radšej inému pripisovali, ako prímluve Matky Božej a pomoci Otca nebeského. Tak jedni hovorili, že keď chorú dievku ku kaplnke viezli, drganie voza zapríčinilo, že opuchlina v hrdle jej zpadla a následkom toho mohla v kaplnke bovoriť. Keď by to však tak jednoduchý prostriedok bol mohol zapríčiniť, prečo že jej tí najznamenitejší lekári behom desať rokov pomôcť nevedeli? Prečo títo, po každom preskúmaní jej stavu, ta sa vyslovili, že je ztratená a že pre ňu niet pomoci.

Našli sa druhí, čo hovorili, že chorá dievka s jej zapuchnutým hrdlom bola vnútri plná vredov. ktoré sa jej keď sa viezla popukaly. Dievka však, ako začala v kaplnke nahlas bovoriť, necítila že by sa jej v hrdle bolo dačo prepučilo, ani necítila, že jej dačo z hrdla tieklo. Všetci prítomní videli a vedeli, že nemohla na nohách stáť, bola celkom zoslabená a keď videli, ako razom na nohy stala, ako stúpala pevne k oltáru, ako si tam kľakla, nahlas sa modlila a spievala, od prekvapenia a ľaku pustili sa do plaču. Dňa 28. augusta, teda osem dní po tejto udalosti, chýrny lekár dr. Laab preskúmal jej zrkadlom hrdlo a nenašiel ani stopy dajakej predošlej rany, bolo celkom čisté a zdravé.

Konečne nechýbali ani takí ľudia, čo hovorili, že sa tá dievka len pretvarovala. Keď však povážime, že sa dakto cez desať rokov ňu môže pretvarovať a za chorého vydávať, keď mu nič nechýbuje, to námietka táto nemá žiadneho základu. K tomu čo by tá chorá jej pretvarovaním bola chcela docieľiť? Veď jej najkrajší vek ztránila v ňu chorobe. Lekári ju jednoducho preskúmavali a všetci len to povedali, že jej pomôcť nevedia a

nemôžu. Lahko by boli lekári na toto prišli, keď sa bola pretvarovala.

Nepozostáva teda iného, ako udalosť túto považovať za to, čo ona skutočne bola, za nekonečné milosrdenstvo Božie, ktoré Otec nebeský preukázal chorej na primlúvu Panny Marie.

Toto je viera a presvedčenie tej vylicenej chorej a ľudu veriaceho celého toho okolia, ktorý rok po rok shromažďuje sa v tej kaplnke vo veľkých zástupoch, aby chválu vzdával, ctil a zveleboval Pannu Mariu, uzdravenie nemocných.

CHÝRNIK.

Kráľ na manévroch. Dľa programu kráľovej cesty do Tešina kráľ odcestoval z Viedne na dvornom vlaku dňa 30. augusta predpoludním. V jeho sprievode krom službu konajúcich dôstojníkov boli hlavní vojenský adjutanti gróf Paar a barón Bolfras. Dvorný vlak prišiel o pol 5. hodine do Oderbergu, kde pomeškal za 18 minút, aby kráľ mohol prijať úradné osoby. Do Tešina prišiel vlak o pol 6. hodine. Tu kraľa uvítali arciknieža Fridrich a náčelník generálneho štábu barón Beck, taktiež aj náčelníci občianskych vrchností. Arciknieža Franc Ferdinand tiež vo štvrtok dňa 30. augusta odcestoval na manévre, ale už ráno, aby popoludní mohol prehliadnúť vojenské čaty.

Kráľ v Česku. Ako časopis «Národní Listy» oznamuje, kráľ v novembri na tri týždne príde do Prahy. Zastupiteľský výbor mesta už teraz zhotovuje program uvítania, ktoré bude také skvelé, ako bolo roku 1891-ho. Kráľ medzi iným prítomný bude pri položení posledného kameňa Mikulášskeho mosta. — Z Bilinu sdeľujú, že mestská vrchnosť porobila kroky, aby jeho veličenstvo počas svojho pobytu v Česku navštívil aj mesto Bilin.

Arciknieža Jozef v Berlíne. Arciknieža Jozef v utorok dňa 28. aug. večer v sprievode general-majora Viktora Kollera, kapitána grófa Bélu Batthyányho, službu konajúceho komorníka a dvorného pokladníka Zdenka Mareša odcestoval do Berlína, aby pri krste syna nemeckého dediča trónu zastupoval nášho kráľa. Ako je známo, krstnými otcami novonarodeného princa sú náš kráľ, anglický, švédsky a taliansky kráľ. Krst odbýval sa v stredu dňa 29. aug. večer o 6. hodine v Potsdame. Z tejto príležitosti od 30. augusta do 1. septembra odbavovali sa vojenské slávnosti, na ktorých prítomný bol aj arciknieža Jozef. Arciknieža Jozef vrátil sa do Budapešti dňa 2-ho septembra.

Krst syna nemeckého korunného princa. Z Potsdamu oznamujú, že syna nemeckého korunného princa, ktorý sa narodil dňa 4. júla, pokrstili vo štvrtok dňa 30.

augusta popoludní. V novom kráľovskom kaštieli sišla sa kráľovská rodina s hosťami, medzi ktorými bol arciknieža Jozef, manželka gréckeho korunného princa, Schleswig-holsteinské knieža Christian a knieža z Genuy. V bočných sieňach sišli sa arcikniežatá a arcikňažny, dvorní hodnostári, ríšsky kancelár, diplomatický sbor, pruskí ministri, generálny sbor, predsedovia parlamentu, atd. Keď cisár dal znak, aby sa obrady krstu započaly, prítomní hostia šli do kaplnky a tu si stali okolo oltára do radu. Hlavná dvorná maršalka doniesla novonarodeného princa po dvere kaplny, kde ho prevzala kňažna Viktoria Lujza. Počas krstenia držala princa nemecká cisárovná. Dvorný farár Driander pokrstil dieťa, ktoré dostalo mená: Vilhelm Fridrich Franc Jozef a Christian Olaf. Potom cisárovná odovzdala dieťa princeznej Viktorii Lujze, ktorá ho zase podala matke. Zatým prítomní zablahožehali dedičovi nemeckého trónu. Po blahoželaní bol slávnostný obed, na ktorom nemecký cisár Vilhelm zablahožehal novonarodenému princovi.

Požiar. V obci Eberhard (stol. prešporská), kde má minister výučby gróf Albert Apponyi panstvo, v utorok dňa 28. augusta popoludní asi o 4. hodine povstal oheň, ktorý sa rýchle širil, lebo dul silný vetor. Zhorelo tridsať domov, medzi nimi obecný dom, škola a poštový úrad. Polovica obyvateľstva je bez prístrešia. Oheň povstal v jednom sedliackom dome od mlátiacej mašiny. Vektor preniesol iskry aj na kašiel gróta Apponyiho. Strecha sa i chytila, ale hasičia, ktorých Apponyiho manželka telegrafične privolala z Prešporku, oheň udusili. Škoda je veľká. Gróf Albert Apponyi počujúc chýr o požiari, z obce Köpcesény odcestoval do Eberhardu, ale do tých čias oheň bol udusený.

Vypadla z vlaku. Z Debrecína oznamujú, že na vlaku, ktorý chodí z Nyiregyházy do Debrecína, cestovala minulé dni jedna krajčírka z Miškovca, menom Julianna Scheibel. Krajčírka stála pri dverách, keď sa odrazu dvere otvorily a žena vypadla z vlaku. Kolesá odrezaly úbohej krajčírke obe nohy. Zaviezli ju do Debrecína, kde onedlho zomrela.

Novšie zemetrasenie v Chile. Časopis «New-York Herald» oznamuje, že v Taene (Chile) a v Afrike bolo vo štvrtok dňa 30. augusta ráno veľké zemetrasenie. Zem sa šesťkrát otrisla. Prvý otras trval 30 sekúnd. Veľa domov sa srútilo a 26 osôb zahynulo. Nešťastné obyvateľstvo zdržuje sa pod holým nebom, lebo sa obáva novšieho zemetrasenia.

Odsránené železničné nešťastie. Z Vacova oznamujú, že istý roľník minulé dni odstránil veľké železničné nešťastie. Medzi stanicami Ipolvecse a Dejtár na rieke Ipol chytil sa 50 metrov dlhý železničný most. Jeden dejtársky gazda na úsvite šiel do poľa a zbadal že most horí. Ponevác vedel, že práve o takomto čase ide cez most viak, obrátil sa a šľahol medzi kone, aby čím skôr došiel ku mostu. Vo veľkom cválení kone dolámaly takmer celý voz, no gazda predsa dohonil vlak a upozornil vodiča na hroziace nebezpečie. Gazda no to zmizol. Železničný most uviedlo do poriadku triedne merníctvo v Šahách.

Chýry zo Spiša. V Nižnom Šmeksi bolo do 18. augusta 747 osôb, v Šmeksi bolo do 20. augusta 3283 osôb, v Tátralomnici bolo do 18. augusta 1179 osôb a v Iglófürede, blízko Novej Vsi, bolo do 9. augusta 555 kúpeľných hostí. — Pozostatky Thökölyho, ktoré teraz v Turecku spočívajú, sa do Kežmarku prinesú a v tamojšej novej evanjelickej modlitebni budú pochované. — V obci Jekelfalu pri Gölnici dňa 17. augusta 7 domov i s bočnými staviskami padly ohňu v obef. — Od dňa 21. aug. bol veľmi pekný, prajný čas, len noci sú zimné, dňa 26. a 27. a 28. augusta bol dážď a veľmi chladný čas, málo chýbalo, že nebol mráz, v tie dni napadol na Tatroch sneh. Dňa 29. augusta zase nastal pekný čas. — Administratívny výbor stoličný dňa 14. augusta držal svoje mesačné zasadnutie. Hlavný lekár udal, že v mesiaci júli bol zdravotný stav ľudí po celej stolici prajný. Hlavný zverolekár udal nasledovné: sviňské choroby vystúpily na mnohých miestach; jarmoky boli dosť navštevované, do iných krajov Uhorska odviezli od nás na železnici v mesiaci júli 197 kusov rožného statku a 5 ošípaných, do cudzozemska odviezli 67 kusov rožného statku, passov vydali v celej stolici 7367. Kráľovský pravotár udal, že v mesiaci júli bolo v levočskom, pod dozorstvom kráľovského pravotárstva stojacom žalári zavreto 41 mužských a 10 ženských. — V Levoči dňa 24. augusta veľké nešťastie potkalo advokáta Móra Friedländera. V ten deň bol totiž s pisárom Buresom v jednom dome cieľom exekvovania. Bures zbadal na stole revolver, ktorý sem a tam obracal, ale na nešťastie, lebo revolver naraz výbuchol a guľka vletela advokatovi do prs. Rana je veľmi nebezpečná, ale doktori ufajú, že sa im podari mladému advokatovi, ktorý ešte len toho roku začal samostatne účinkovať, ratovať život. — V Starej Vsi bude ten jarmok, čo mal byť dňa 3. októbra 2. októbra a ten, čo mal byť 5. decembra 4. decembra. — V Kamjonke sa dňa 15. augusta jedna krava, keď prišla z paše, splasila, jedno 8-ročné dieťa na rohy vzala a viac razy na zem hodila. Dieťa následkom utpených ťažkých rán ešte toho istého dňa skonalo.

Namiesto sliepky zastrelil dieťa. Tragický prípad udal sa v obci Szárazvölgy (stolica šárišská). V zahrade tamojšieho obyvateľa Jána Hajdussina veľmi často robily škodu sliepky suseda Karola Lábasu. Pre toto medzi dvoma susedmi boli ustavičné zvady. Keď posledne sliepky Lábašove opäť vdehly do zahrady Hajdussina, tento vyniesol svoju flintu a strelil na Sliepku, ale na nešťastie trafil namiesto sliepky susedovu dcérku.

Nešťastie jedného robotníka. V Starom Budíne v tamojšej tehelni 16-ročný robotník Franc Laposán pochodil nešťastne. Cez poludnie bol ustatý a ľahol si pod jeden stroj, kde zaspal. Na tomto stroji sa mele hlina. Jeho súdruhovia nevedeli, že Laposán leží pod strojom. Začali mlieť a hlina zasypala sviaceho robotníka. Len večer našli jeho mrtvolu, keď hlinu odpratali. Mrtvolu robotníka zaviezli do pitvacieho ústavu.

Zatkli falšovateľov peňazí. Zo Záhrebu oznamujú, že na pútbičkom mieste Maria Bystrica zatkli jednu peniaze falšujúcu bandu, ktorá behom desať rokov uviedla do obehu 100.000 falošných korún.

Požiar. Z Rovne (trenč. stol.) oznamujú, že dňa 30. augusta o 3. hodine popoludní doteraz z neznámej príčiny povstal v obci Dolná Breznica oheň. Zhorelo 5 gazdovských domov a 3 so zbožím naplnené stodoly. Len dva domy a jedna stodola bola poistená. Z vyhorelcov jeden pracoval na panskom; keď dobehnul domov, nenašiel iné ako pohorené miesto, lebo stavenie bolo drevené a tak zhorelo až do základov. Nezostalo chádákovi a jeho manželke nič iného, ako ten odev, čo mali na sebe.

Zatkli poštárskeho praktikanta. Budapešťianska poštová direkcia oznámila na polícii, že poštársky praktikant August Tiborecz rekommandované listy, najmä tie, v ktorých boli šperky, defraudoval. Praktikanta vypočuli a počas výsluchu bránil sa tým, že náružive sbiera šperky. Defraudanta polícia predbežne zatkla. Tiborecz je ženatý a má dvojce detí. Jeho manželka s deťmi bývala na vidieku, on ale býval tu v hoteli, kde viedol veľmi márnratný život.

Utonula uhorská parolod. Z Fiume oznamujú, že Kassa, ktorý prináleží paroplavebnej spoločnosti «Adria», pri ostrove Elba dostal diery a za niekoľko minút utonul vo vlnách. Kapitánom parolode bol kapitán Lukanovič. Mužstvo sa oratovalo. Loď bola poistená.

Lúpežný útok. Z Dévy oznamujú, že dňa 30. augusta popoludní pri Déve vyrabovali učiteľa Luciána Bočáta, ktorý predajúc zbožie ponáhlal sa na železničnú stanicu, aby odcestoval domov. Na konci mesta napadli ho jeden rumunský sedliak a jeden honvéd, zteperili ho na zem a bili ho nemilosrdne palicami. Keď lúpežníci mysleli, že nešťastný učiteľ už zomrel, ukradli mu 840 korún hotových peňazí a potom ušli. Ťažko raneného učiteľa našli okoloídúci a odniesli ho do Dévy. Polícii podarilo sa už zatknúť útočníkov v osobe sedliaka Petra Ungura a honvéda Juraja Manóva. Útočníkov za tento skutok neminie zaslúžený trest.

Osožné a chytré prevedenie parcellovania.

«A Kisbirtokosok Országos Földhitelezete» «Krajinský gruntovno-úverkový ústav» do obchodného oboru svojho prevzal provádzanie parcellovania a ku tomuto cieľu udeľovanie požičiek. Cieľe ústavu tohoto vytvárajú užernictvo každého druhu, preto on sám nekupuje majetky ku parcellovaniu, lež na žiadosť prevezme za miernu odmenu unovania úplné prevedenie parcellovania (rozumie sa prácami právnyimi, mernickými a v gruntovných knihách) a k tomuto cieľu vyšle na miesto svojho splnomocneného človeka, ktorý postará sa o prevedenie všetkých prác miestnym požiadavkám zodpovedne. Ku cieľom parcellovania ústav ochotne povoluje požičku do dvoch tretín ceny pri výhodných podmienkach, o čom vysvetlenie, prospekt, hlavná správa (Budapest, V., Géza-u. 2.) na žiadosť ochotne odosiela. — Výhody spoluúčinkovania ústavu sú: 1. Lacné prevedenie parcellovania. 2. Ústav nerobiac nároky na podiel osôhu, kupec v tej cene dostane pozemky, v akej ich majiteľ odpredá. 3. Kupec a odpredavateľia pozbavia sa všetkých starostí parcellovania. 4. Odpredavateľ naraz v jednej summe dostane kúpnu cenu. 5. Spoločná zodpovednosť je vytvorená. 6. Všetky útraty dávajú sa popredku. — Zvláštne výhody ústavom povolenej požičky ku parcellovaniu: 1. Prípadný diel podlžnosti spláca sa pozadne. 2. Požičky povolujú sa počnúc už od 300 korún. 3. Požička vypláca sa celkom v hotových peniazoch. 4. Listina verejného notára nenie potrebná, potrebuje sa len lacné uhodnovenie notárske. Ústav požičku vypovedať nemôže.

Pozor na zbraň. Z Temešváru oznamujú, že vo Vojteku gazda Matej Heidenfelder náhodou zastrelil svoju manželku. Gazda si čistil pušku, ktorá bola nabitá, v tom puška vystrelila a guľa vrazila Heidenfelderovej do srdca. Nešťastná žena naskutku zomrela. Heidenfelder vidiac, že také nešťastie zapríčinil, chcel sa zastreliť, ale ešte za-časom vyrvali mu pušku z ruky. Malú dcéru Heidenfeldera natoľko zronila smrť matky, že nožom si prerezala žily, ale ľudia zbadali samovražedný skutok dievčaťa a ho zachránili.

Skorá zima. Tohoto roku nebodaj skoro zavítajú zimné časy. Z Iglova píšu, že tam nastalo chladné počasie a Tatry pokryté sú snehom. — Aj z Lipt. Hrádku píšu, že tam je zima a ustavične prší. Vrchy sú pokryté snehom. Dňa 28. augusta ráno o 7. hodine bolo 5 stupňov nad nullou.

Voz pod vlakom. Z Baja oznamujú, že mlynár Krikovský so svojou manželkou a synom chcel prejsť s vozom cez železničný prieťah, ktorého rampy neboli spustené. Keď voz prechádzal cez koľajnice, vtedy jachal tade osobný vlak. Vodič vlaku zbadal voz a chcel vlak pristaviť, no vtedy už bolo neskoro. Vlak odrazil voz a na ňom sediaci vypadli na koľajnice. Krikovského vlak prešiel, jeho manželke ale odrezal nohu, takže nešťastná žena zápasí so smrťou. Chlapcovi sa nestalo nič.

Upozornenie. Viac ráz obrátili sa už ku nám jednotlivci s tým, zdá sa, že je spoľahlivý ten alebo onen *ústav sprostredkujúci požičky*? — Otázka táto bude napozatým zbytočná, bo hľa my odporúčame, a síce veľmi vrele, jeden taký výborný ústav, ktorý je bezpodmienečne spoľahlivý, a nadto ešte aj je nie sprostredkujúci, ale *požičky sám prevádzajúci ústav*, tak že trovy prosredníctva môže si usporiť ten, kto sa tu uchádza o požičku. Tento ústav je: «Kisbirtokosok Országos Földhitelintézet».

HOSPODÁRSTVO.

Saďte liečivé rastliny.

Naši lekárnici a droguisti vydávajú ročne milióny korún za liečivé zeliny, ktoré z cudzozemska dovážajú k nám, bárs nenie tej rastliny, ktorá by u nás nerástla a tak v našom vačku by mohli zostať tie hrozitánske peniaze, ktoré od nás vyvandrojú. Dorábanie liečivých rastlín nenie dáke čertovské remeslo, ktoré požadovalo by neobvyčajné vedy a múdrosť, len ruku treba vystreť, trochu usilovným byť a peniažky až tak sa budú sypať. Hľa druhé krajiny sú aj v tomto ohľade šikovnejšie a rozumnejšie, lebo aj s týmto sa zaoberajú. A čo by nie, keď jedon s liečivými zelinami vysadený joch zeme aj desaťnásobný

(500—600 korún) osov donáša. Samosebou sa rozumie, že aj toto sa treba učiť, ale vec nenie ťažká. Aj preto radím sadiť liečivé zeliny, lebo nie sú ani priberčivé, ani háklivé, uspokojia sa s hoc akou zemou a rastú aj tam, kde iné rastliny žiadnu úrodu nedajú. A potom, tú prácu odbavia jak deti, tak aj starci. Väčšiu časť liečivých zelín poznajú naše gazdinky, lenže nevedia, že možno za ne veľký groš utrížiť. Z tohoto ohľadu píšeme tento poučný článok.

Skoro v každej zahrade najdeme mentu (promin-clovú zelinku, listok Panny Marie), šalviu a levendulu. Toto sú tie liečivé rastliny, ktorých sadenie radím našim gazdinkám. Menta je viacročná zelina. Kvitne od augusta do októbra a má červené kvetinky. Celá zelinka je velice voňavá. Z jej listov vyhotovujú olej, ktorý lekárnici ku mnohým liekom upotrebuju. Menta všade sa urodí, ale predsa najradšej má v dobrej sile nachodiacu sa zem. Mokrotu vydrží, takže čím viac prší, tým je úroda hojnejšia. Sadí sa z korieňkov. Z tohoto cieľu 2—3-ročné zelinky vykopeme, ich korene pošklbeme a v diaľke od 15—20 cmt. jedon od druhého vysadíme. Riadky nech sú na 30 cm. jedon od druhého. Cez leto treba mentu viac razy okopať, na zimu ale hnojom zakryť, aby nevymrzla a aby zem novú silu dostala. Vyše troch rokov nenechajme mentu na jednom hone, lebo čím starsie listy, tým menej oleja obsahujú v sebe. Listy a slabé výhonky vtedy treba oberať, keď je kvet v puku. Jestli mentu na väčšej tabli sadíme, tak môžeme ju s kosákom sberať, dakedy aj tri razy. Potom ju v tienku povystierame. pár razy poobraciame a keď dokonale uschne, do vriec uložíme. Hoc koľko by sme mali z nej, minie sa a môžeme dostať pekný groš.

Zahradná šalvia je tiež viacročná zelina tuhej, ale príjemnej vône. Narastie aj na meter. Jej veľké a podhlovasté listy sú zeleno-šedé. Kvitne v máji a v júni, má svetlý, niekedy biely kvet. Z listov robia lieky, ale upotrebia ich k udržaniu mäsa, aby sa nepokazilo. Šalviu sejú alebo z korieňkov množia. Rada má pohnojenú a suchú pôdu. Keď ju zo semäna dochováваме, tak na počiatku jara parenisko zhotovíme a odtiaľto na hradu vysadíme, ale môžeme to aj bez pareniska robiť, t. j. hradu vysiať. Korieňky v jaseňi sadíme, vruble v júni po dobrom daždi. Šalvia aj štyri roky vydrží na jednom mieste. Listy a slabé výhonky pred kvitnutím oberieme a tak ich sušíme, ako aj mentu. Aj toto sa vyplatí vo väčšom množstve pestovať.

Levendula je pol metra vysoká a tiež viacročná rastlina. Jej úzke listy, taktiež aj slabé výhonky sú chlpaté a šedé. Vyhotovujú z nich voňavý olej, zná ho istotne každá gazdinka. Rastie v hocakej zemi, len nech dostane čím viac slnka. Najbujnejšie rastie na piesočnatých kopcach. Sadí sa z korieňkov, preto korene dva-tri-ročnej levenduly v auguste alebo v septembri podelíme a vysadíme v diaľke 30 cm. Ani levendulu nenechajme od 3 do 4 roky ďalej na jednej hrade. S oberaním nečakajme kým vykvitne, lež dajme sa do kosenia voľačo pred tým a robme to keď slnko svieti. Ostatne s listom tak zach-

díme, ako som to hore spomenul. Hoc akú zásobu máme, minie sa.

Odporúčam sadiť tieto liečivé rastliny, pritom ale nech gazdinky usilovne sbierajú aj tie rastliny, ktoré divo rastú, ako: repík, mačací chvostik, materinskú dúšku, harmanček, bezový a lipový kvet, horec a iné. Stará zkusenosť, že najlepšie sú domáce lieky, nech nenie teda bez nich ani jeden dom. *Gazda.*

DOPISY.

Berzevice (stol. Šariš).

Pochválen Pán Ježiš Kristus!

Velactený Pán Redaktor!

Prosím o láskavé uverejnenie tohto môjho dopisu v našom «Krešťane».

S radosťou dávam na známosť všetkým verným ľudákom, že sme tu dňa 26. augusta mali veľké ľudové shromaždenie. Shromaždilo sa u nás veľmi mnoho ľudu z celého okolia. Miestny pán farár privítal najprv všetkých shromaždených veľmi peknou rečou. Potom sa poďakoval, že v tak veľkom počte prišli do tohoto hniezda liberálneho. Stalo sa to preto, aby nás kresťanských ľudákov aj liberáli poznali a presvedčili sa o tom, že sme my nenie buriči, ponevác my vždy verejne ohlasujeme: 1. že sme verní kresťanskí obyvatelia našej marianskej krajiny uhorskej; 2. ačpráve sme občania slovenského jazyka, sme vždy verní synovia našej vlasti a neprislúchame ku tým socialdemokratickým vodeom, ktorí sa ľudu za priateľov vydávajú, sú mu ale — ako aj vlasti našej — tí najväčší nepriatelia; 3. my, ako verní kresťanskí ľudáci, zastávame ľud kresťanskí, nerobíme rozdielu medzi pánom a nepánom, lež bojujeme jednotajne za spravodlivé žiadosti a všetky práva ľudu, ktorí liberáli tak nemilosrdne utlačovali. S koncom reči jeho poprosil potom miestny pán farár pána Jána Kurymzky ho, farára zo Szinnye, aby prijal predsedníctvo tohoto ľudového shromaždenia.

Pán Ján Kurimzky ochotne prijal predsedníctvo a barzo peknou rečou zahájil shromaždenie. Spomenul tento vitečný rečník, ak potrebná vec bola, aby sa toto ľudové shromaždenie práve v tejto obci vydržiavalo. Podobné shromaždenia potrebné sú aj na iných miestach po celom Šariši. Ľudu treba oči otvoriť. Medzi národom túla sa mnoho falošných prorokov, ktorí ho buntujú proti vlasti a cirkvi. Preto treba národ kresťanský celej stolice šarišskej poučiť, aby poznal pravdu a vedel čoho sa má držať. Napomenul rečník, ako predseda, všetkých shromaždených, aby si to, čo tu slyšia, dobre zapamätali, toho sa napozatým držali a kresťanskú ľudovú stranu

všade, kde prídu, rozširovali tak, aby sa ona vždy viac a viac zmáhala.

Po zahájení shromaždenia rečnil bývalý náš ablegátsky kandidát pán dr. Achil Baan a vysvetloval shromaždenému národu programm kresťanskej ľudovej strany. Videli sme z tohoto vysvetlovania, že kresťanská ľudová strana má v jej programme všetko to, čo je ľudu potrebné. Len nepriateľ ľudu môže byť nepriateľom tohoto programu. Celý tu shromaždený národ veľmi pozorne slúchal vysvetlovanie svojho milého kandidáta a keď zakončil jeho peknú reč, nebolo konca-kraja zvučným ováciam, ktoré mu celý shromaždený národ s oduševnením prejavoval.

Pán Eduard Soltész, farár z Péchujfalu, rečnil o smutnom položení ľudu. Nielen pospolitý ľud, teda národ prenasledovali vždy liberáli, lež i kresťanskú ľudovú stranu. Nazdávali sa, že im je dovoleno bárs čo robiť proti ľudu a proti strane ľudáckej. Oni si mysleli, že môžu nevinný národ prenasledovať, pokutovať. Ľudáci sú ale všade národ pokoja milovný a nerobia ničoho proti zákonom. Keď aj liberáli doposiaľ kresťanský národ prenasledovali, teraz sa to nesmie stať. Kresťanskí ľudáci nemajú sa teda čoho báť a keď prídu voľby majú do posledného chlapa smele votizovať pod zástavou a na kandidáta kresťanskej ľudovej strany.

Ako zvláštny rečník podvrátil pán Valent Rusnák, farár paloneký všetky tie nápady, aké nepriatelia ľudu zdvíhajú proti kresťanskej ľudovej strane a vyzval prítomný národ, aby také noviny, čo buntujú národ proti vlasti, proti cirkvi a proti kresťanskej ľudovej strane nečítali a nerozširovali. Kresťanská ľudová strana má noviny pre ľud, tie sa volajú «Krešťan», tie má čítať každý kresťan.

Konečne pán Michal Laborcy, farár ruškovanský poďakoval sa v mene ľudu všetkým pánom rečníkom za jejich unovanie a za to, že ľudu tak pekne oči otvorili. napomínal a prosil ľud, aby slyšané pravdy nasledovali k jejich vlastnému a najväčšiemu dobrému, ale aby sa chránili nemiernosti v pití, bo je toto príčinou celého nešťastia ľudu tu a všade.

Reči taký dojem učinily na poslucháčov, že z radov mužstva vystúpil občan, menom Jozef Bujnýk a keď sa rečníkom pekne poďakoval za to, že národu tak krásne oči otvorili, slúbil, že napozatým stále a verne držať sa budú zástavy kresťanskej ľudovej strany.

Asnád som dlší v mojom dopise, ale som všetko chcel napísať, ako som si to zapamätal ku povzbudeniu druhých. *Jeden ľudák.*

Z Prievidze.

Pochválen Pán Ježiš Kristus!

Mnohovážny Pán Redaktor!

Prosím o láskavé uverejnenie týchto mojich riadkov v našom «Krešťane».

Vždy padne smutne človeku, keď ztratí verného a dobrého priateľa, tým väčší je žiaľ, keď tohoto priateľa celá cirkevná obec oplakáva. Tak je aj s nami prievidz-

skými katolíkami. Aj my sme sa museli lúčiť s dobrým priateľom a milým duchovným pastierom, s dôstojným pánom Sylvestrom Jung, bývalým našim kaplánom, pomeväč ho osvietení pán biskup do Kremnice za katechetu preložil.

Bolí nás srdce, že sme ztratilí tohoto prikladného kňaza a zlatoušteho kazateľa, lebo cítili sme jeho lásku a oddanosť k nám a videli sme v ňom kňaza, ktorý koná povinnosti svoje v duchu Ježiša Krista. A aký horlivý kňaz bol pán Jung, práve tak výborne zastúpil miesto svoje aj v tunajšom katolíckom tovaryšskom spolku, ktorému bol predsedom, takže spolok prekvitá. Údovia otca svojho videli v pánu predsedovi a s účinkovaním spolku jak vrchnosť, tak aj obecnosť docela bolo spokojné. Pán Jung dňa 29. augusta na mimoriadnom valnom zhromaždení sa odobral od spolku, kde v reči svojej povzbudil prítomných mladíkov k vytrvanlivej práci za cirkev a za vlasť. Z obecnosť pán Koloman Brestyenzsky, krajinský vyslanec, vyslovil vrúcnu vďaku pánu predsedovi; v mene tovaryšov Čentík a Zaľko ho pozdravili. Prosíme priemyselnícku mládež našu, nech nezabudne posledné slová milého pána predsedu, s ktorými lúčil sa, ale nech aj usilovne navštevuje spolok, akožto jej domov, nech pracuje za jeho rozkvet v láske a svornosti; nech sa usilovne vzdeláva a nech sú mladíci tí dobrí katolíci, akých pán predseda vychoval z nich, aby aj napotom mal on radosť zo spolku a videl, že mal prácu s povďačnými a hodnými mladíkmi.

Pán Jung aj v politickom živote slúžil za vzor celému okresu, ba všetkým katolíkom, lebo je ľudák neobrozený, pred voľbami na viac miestach oduševňoval ľud a bolo vidno, že čo reční, to aj cíti. S takýmto kňazom možno robiť kresťanskú politiku. Za takýmto kňazom ozaj je ľúto veriacim a v zármutku len tá nádej ich teší, že nástupca pána Sylvestra Jungu tou istou cestou bude kráčať.

My aj tu vyslovíme vrelú vďaku pánu Jungovi za lásku nám preukázanú a za ten duševný pôžitok, ktorý nám poskytnul. Prajeme mu veľa šťastia a dobrého zdravia. Nech Boh zehná prácu jeho, aby bola ona k duševnej spásu tým, ktorým hlásať bude slovo Božie. My ho nikdy nezabudneme a len s vďakou a s láskou budeme myslieť naň.

Prievidzskí katolíci.

Pozdvihnutie ovocinárstva v nitrianskej stolici.

Vel. pán *Štefan Paška*, farár veľko-bielický dňa 15. júla bež. roku držal v Szkaacsány-Hradišti prednášku o ovocinárstve, pri ktorej aj z vestenickej doliny viacej občanov sa zhromaždilo. Predmet prednášky obsérne vzťahoval sa zvlášte na rozlúštenie tej otázky, že čo je príčina toho, že plod ovocia vo vestenickej doline už není viac tak výnosný, jako to voľakedy bolo a jako by sa ovocinárstvo pozdvihnúť mohlo. Občania pri tejto príležitosti tú žiadosť vyslovili, že by staré a menej fajnové

druhy (sorty) ovocia vykorenili, keby ich v tomto štát podporoval.

Pán *Štefan Paška* na vysoké ministerium orby zaslal prosbu v mene občanov nasledujúcich obcí: *Nyitra-Szucsány, Alsó-Felső-Vesztenicz, Raacsic, Bélaudvarnok, Szkaacsány-Hradištye, Szkaacsány* a *Veľké Belice* a žiada, žeby vysoké ministerium orby vyššie uvedeným obciam lebo zdarma alebo jeden stromček po 5—8 krajciarov rátajúc z jednej alebo najvyš z dvoch jablonových druhov aspoň 5 alebo 6 tisíc stromčekov na rozdelenie medzi tieto obce vykázalo a na vyvinutie ovocinárstva aby štátnu ovocnú školu v niektorej obci z výš uvedených založilo, žeby tak o za pár rokov všetky terajšie a zastaralé stromy novými a lepšími druhami zamenené byly. Prosbu túto s tým odôvodnil, že: v tomto kraji pôda pre ovocné stromy je veľmi dobrá; že zázračne veľké ovocné stromy sa tam nachádzajú a že sú veľmi úrodné. V úrodnom roku slivky, najmä ale čerešne, lifrujú do Viedne, Tešína, ba niekedy až do Berlína a s hruškami a s jablkami na vozoch až do Komárna, ba až po Székesfejervár zajdu.

Od kedy ale ovocné stromy aj na dolných stranách sa dochovávajú, výš spomenuté obce — najmä z vestenickej doliny — darmo vyvážajú svoje menej dobré ovocie, bo ono s ovocím fajnovším dochovaným na dolných stranách konkurrovať nemôže. Čo sa týka dochovávania ovocia, občania v spomenutých obciach veľmi zaostali; o fajnovších druhoch ovocia, o opatrovaní ovocných stromov, taktiež aj o tom, že ovocné stromy ako sa majú ratovať oproti chrobači a všeliakým červikom, ani pochopu nemajú.

Zriedkavý je taký vidiek, kde by ľud s takou láskou a oddanosťou sa choval oproti ovocným stromom, ako vo výš uvedených obciach, najmä ale vo vestenickej doline. A túto zvláštnu náklonnosť ku ovocinárstvu nie zanedbať, ale ak potrebné je, aj pomocou vrchnosti zvýšiť načí. Áno vrchnosti všemožne na tom musia pracovať, aby tamojší občania čím v kratšom čase ku dochovávaniu lepšieho, šľachetnejšieho druhu ovocia privedení boli. Vesteničiari do terajšku svoje menej dobré ovocie do svojich tárných vozov bez všetkého pakovania pohádzali a tak na dolné kraje z obce do obce idúc odpredali, z čoho mali úžitok malý. Jestli občanov spomenutých obcí na vysádzanie fajnovších druhov ovocia, najmä ale jablk nakloníme, vtedy nebude treba aby ovocie po obciach za facku predávali, lebo vtedy veľkokupci prídu na tento vidiek a na mieste ho pokúpia práve tak, ako sa to deje teraz v Kecskeméte. Pomeväč ale veľkokupci ovocie len vtedy radi kupujú, jestli ono z *jedneho druhu* vo veľkom kvantume je k dostaniu, preto p. Št. Paška o to prosí vysoké ministerium, aby stromčeky len z jedného druhu (ako na pr. jablň pod monom: anglická zlatá parmenka) alebo najviac dvoch-troch druhov jablk byly.

V záujme tejto záležitosti p. Št. Paška dňa 29. augusta v Budapešti aj v ministeriume osobne bol a túto prosbu znovu aj ústne predložil. A vysoké ministerium s dopisom pod číslom 3120/1906. na vedomie dalo pánu Št. Paškovi, že žiadané štepy náklonné je dať pod výš

uvedenými podmienkami, len to žiada, aby v každej obci popísali sa tí občania, ktorí fajnové štepy žiadajú a že také sú to sorty, koľko z každej sorty jablonoňových štepy požadujú? Na základe tohoto ministeriálneho dopisu pán Štefan Paška vyzýva občanov vo výš uvedených obciach, aby sa o stromčeky v každej obci u obecného predstavenstva hlásili, ale čím skorej, a síce nakoľko možno **popis vo všetkých obciach aby dňa 9. septembra popoludní prevedený bol.** Že štátna ovocinárska škola, v ktorej obci založená bude, o tom jedon úradník, z ministeriума vyslaný, tiež ešte v prvej polovici septembra pojednávať bude.

Vyzvanie.

«**Nábožný Kresťan**», cirkevný katolícky spevník, obsahujúci 400 piesní pre organ, harmonisovaných a vydaných pp. Chládek-om starším a mladším v Liptovskom Ružomberku (Liptó-Rózsahegy). S odobrením ordinariátu spišského pod číslom 4011/1905.

Toto výborné dielo, výbornými hudobníkmi harmonisované a vlastným nákladom vydané, nebolo ešte v časopise tomto dostatočne publikované a verejnosti cirkevnej odporúčané. Slávna redakcia nech tedy — v záujme dobrej veci — dopraje láskave miestočka skromným pár riadkom, odporúčajúcim tak významné dielo.

O diele tomto s celou vrúcnosťou duše možno s dobrým svedomím povedať, že zasluhuje toho v plnej miere, aby v každom kúte slovenského katolíckeho sveta o ňom vedeli, si ho nadobudli a ako správcovia chóru tak i shromazdený nábožný katolícky ľud pri službách Božích dušu a srdce svoje vo velebných zvukoch slastnej harmonii jeho uchvacujúcich nápevov kochali a nasládzali. Tak i obsah piesní v osobitnej knihe pod tým istým titulom «**Nábožný Kresťan**» vydaných a s mnohými prenikavými modlitbami spojených, mohutne zachváti celého vnútorného človeka a poslúži k pozdvihnutiu a zmocneniu cirkevno-náboženského smýšľania a skutočného kresťanského bezúhonného života. A toto je úlohou cirkve.

Preto odhliadnuc od vysokej umeleckej ceny, dielu tohoto harmonisovaného spevníka už posiaľ na slovo vzatými hudobnými znalcami priznatej, zasluhuje, už i pre hore vyššie označený cieľ, aby si ho každá katolícka farnosť pre potrebu cirkevnu nadobudla.

Ale ako pre regens choru potrebný je harmonisovaný «**Nábožný Kresťan**», tak pre nábožný katolícky ľud je potrebný tenže «**Nábožný Kresťan**» vo spôsobe spevníka a modlitbnej knižky. A túto pp. pôvodcovia tiež vydali, osobitne vydali a cele primerane tak urobili. Ľud sám nepotrebuje notovaných piesní; naučí sa ich v chráme a v škole. Organista ale taký spevník, kde by mal v melódii sharmonisovanú i celú, často celé desiatky veršov obsahujúcu pieseň vytlačenú, prišiel by i do takého polohy, žeby takúto knihu neraz ani upotrebiť nemohol, keď by pieseň i na dvoch-troch stranách musela byť vytlačená. Je teda cieľu primeranejšie, keď pri partitúre je i spevník, ktorý i organista snadno použiť môže, i sám

nábožný ľud z neho spieva. Ale i cena diela týmto činom je značne menšia.

Cena krásne upravenej a bezúhonne vytlačenej partitúry je len 8 korún, cena spevníka, spolu s mnohými modlitbami bude veľmi ľavná a tento posledný je ku tomu ešte viacerými skvostne v barvo-tlačí prevedenými obrázkami vyzdobený.

Čo doplnok diela je osobitne tlačou vydaný Kancionál «**Manuale**», ktorý vysoko prevyšuje dnes už úplne rozobraté dielo «**Zsaskovského Kancionál**». Tento obsahuje všetky celoročné cirkevné obrady a «**Funebrál**», ktorý obsahuje pohravné modlitby latinské a slovenské a vyše 40 piesní pohravných pre rôzne okolnosti. Cena prvého je 5 korún, druhého ale 1 kor. 60 halierov (bez pošty).

Všetky knihy sú v krásnej úprave a krásnou tlačou prevedené a zasluhujú čím najväčšieho rozšírenia.

Objednávky a prihlasy zasielať treba na adresu: J. Chládek v Ružomberku (Liptó-Rózsahegy).

V Ružomberku, dňa 25. augusta 1906.

Jozef Fischer,
administrátor ružomerskej farnosti.

Spisy redakcii zaslané.

I. Svätý Anton Paduanský, v čiernej plátenej väzbe s červeným rubom. Cena 60 halierov.

II. Breznové Kvetý. Malému Ježiškovi v kytku sviazal P. Štefan Soós, kňaz rádu karmelitského. Cena 60 halierov.

K dostaniu v kláštore Karmelitov, Budapest, VI. okr., Huba-u. 12. Tuže sú k dostaniu: Pátričky sv. Antona po 10 halierov, Agnušky sv. Antona so slovenským nápisom po 8 halierov. Podobne aj pátričky Ježiška po 10 halierov a Agnušky Ježiška po 6 halierov.

Ježiš Priateľ Dietok. Modliaca a spevácka knižka pre školské dietky. Šieste vydanie, 332 strán. Cena jedného výtisku v plátne viazaného 70 halierov. Za 80 halierov, ktoré sa môžu i v liste v poštových markách odoslať, pošle ju knihtačiarne Karla Salvu v Ružomberku (Liptó-Rózsahegy) franko. Piesne (248) sa srovnávajú celkom s «**Alleluja**» spevníkom a z nich 48 sú vynótované. Každý rok sa z nej do 5000 výtiskov minie, dosiaľ za 10 rokov 52.000 (päťdesiatdva tisíc). Knižku zostavil Štefan Janovcsik, farár likavský.

Sviatosť birmovania, pre birmovancov. Napísal dekan a farár dr. Jozef Janda (Csermend, u. posta Kis-Vicsáp, Nyitra megye). 32 strán. Cena 10 halierov. Vrele odporúčame.

Alleluja. Duchovný katolícky spevník s obradami nótami (nápevami). Sostavil Štefan Janovcsik, farár likavský. S odobrením cirkevnej vrchnosti. — Obsahuje 352 strán, 306 piesní, úplné nešpory a všetky obrady ako: na Hromnice, Veľkú noc, Krížové dni atď., všetky s nótami zaoparené. — Cena jedného výtisku. v plátne viazaného s obrázkom 1 kor. 60 halierov. — Za vopred zaslaných 1 kor. 80 hal. pošle ho vydavateľ franko pod krížovou obálkou. — Tam je k dostaniu: «**Requiem aeternam**» spev-

nik opatrený s nótami, viazaný. Cena 72 hal. — Objednávky majú byť upravené do Likavky, ostatná pošta Ružomberok (Rózsahegy). Stolica liptovská.

Stanovy a Odpustky všeobecného Sväto-Omsového Spolku pod preslávnym Menom, pod Ochránstvom a so vzývaním milostiplnej a nepoškrvnene počatej Matky Božej Marie u P. P. Františkánov v Ingolštadte utvoreného. — Z pôvodiny nemeckej s dovolením Dôst. Biskupského Generálneho Vikáriátu v Eichstät-u vydanej. Tlačou Karla Salvu v Liptovskom Ružomberku (Liptó-Rózsahegy).

Členova knižička Spolku Kresťanskej miernosti Složil Karol Szentiványi, správca Krajinskej Jednoty Katolíckych Spolkov Uhorska. S potvrdením cirkevnej vrchnosti arcibiskupstva ostrihomského. Obsahuje návod ku sriadeniu kresťanských spolkov miernosti. Litánie najsl. Srdeca Pána Ježiša. Rozjímanie. K dostaniu za 14 halierov u Správy «Krajinskej Jednoty Katolíckych Spolkov Uhorska», Budapešt, VIII., Szentkirályi-u. 28.

Kráľovna Sv. Ruženca. Mesačné novinky pre mariánskych ctiteľov. Rediguje a vydáva veľk. pán Štefan Pironcsák, titulárny kanonik, dekan, škôldozorca a jablonský farár v Jablonke (oravská stolica). Už osemnásť rokov neunavne koná časopis tento apoštolskú misiu medzi ctiteľmi mariánskymi; ukazujú im cestu, po akej majú kráčať, ako verní katolíci, verné dietky cirkve rim. katolíckej; vedúce ich svojima článkami cestou z Nazaretu až na Golgotu; udržiujú ich vo viere; posilňujú v nádeji; rozpalujú srdcia láskou k Bohu Otcu, k Pánu Ježišu Kristu, k Bohu Duchu Svätému, k obete sv. omše, k prevelebnej Sviatosti Oltárnej, k Matke nebeskej atď. Vrele odporúčame všetkým údom «Spolku Božského Srdca Ježiša Krista», «Braterstvu presvätého Ruženca», «Živého Ruženca», «Braterstva sv. Škapuliara» a údom inších braterství. — Objednať kedykoľvek. Kto sa chce s ňou obznámiť, nech si prosí na ukážku jedno-dve čísla. Písať treba na: Redakciu «Kráľovnej Sv. Ruženca». Jablonka. Árva megye. — Predplatná cena na celý rok 80, to jest osemdesiat krajiarov, alebo 1 koruna i 60 halierov.

Vyzvanie k predplateniu.

Predplatná cena našich novín je:

na celý rok 4 koruny
na pol roka 2 koruny
na štvrt roka 1 koruna.

Do Ameriky: Na celý rok 8 korún. — Do Pruska na celý rok 6 korún.

Tých ctených predplatiteľov, ktorí sú v Amerike alebo v Prusku a ktorí neposlali nám výšoznačené predplatné, prosíme, aby si čím skôr vyrovnali svoje predplatné podľa hore označeného vyzvania.

Ceny potravných článkov.

V Budapešti, 3. septembra.

Úradne značené priemerné ceny za 100 kilogramov.
Pšenica: tiská K 14'05—15'15, peštianska K 13'90—14'70, stolno-belehradská Kor. 13'55—14'70, banátska K 14'00—14'65. — *Raž*: K 11'65—11'85. — *Jačmeň*: na krm K 11'70—12'35. — *Ovos*: prvotriedny 13'70—14'00, druhotriedny 13'50—13'70. — *Kukurica*: K 11'80—12'50. *Repica*: K 30'50—31'50. — *Proso*: K 11'—12'—.

Múka:

č.	0	1	2	3	4	5	6
K	25'30	24'30	23'10	22'60	20'80	19'60	17'70
				č. 7	7 ^{1/2}	8	
				K 16'00	14'00	11'60	

Drobné otruby: K 8'80, hrubé K 9'10.

Ďateľinové semä: lucerna (prima) K 100'00 do 110'00 za 100 kilogr.; druhotriedna K 95—105.

Zemiaky: ružové K 3'60—5'00, žlté K 9'00—9'90 za 100 kilov.

Strova: Veľká biela fazuľa (bôb) K 10'25—10'50, tarkavá K 09'00—09'25. — *Hrach* čistený: K 24'00 do 29'00. — *Šošovica*, veľká čistá: K 65'00—80'00. — *Koňopné semä*: K 28'00—30'00. — *Lanové semä*: prima K 18'00—19'00. — *Rasca* (kmín): 70'00—71'00. — *Mak*: K 76'00—77'00. — *Ladník*: K 14'00—15'00. Všetko po 100 kilogr.

Koloniálny tovar: *Cukor* v klobúkoch K 67'50 do 68'50, kockový K 69'00—70'00, žltý K 66'50—67'00 za 100 kilogr.

Petrolej: Standard-petrolej korún 37'00, fiumánsky White-Star (***) K 39'00 za 100 kilogr.

Lekvár: srbský K 22'00—23'00, bosenský K 29'00 do 30'00 za 100 kilogr.

Slivy: bosenské (100 kilov) K 25'50—27'00, srbské (100 kilov) K 24'00—26'00.

Sviňská masť: budapeštianska K 136'00—137'00.

Slanina: vidiecka K ————, mestská 4 kusová K 104'00—105'00 za 100 kilogr.

Špiritus: Rafinovaný tovar vo veľkom K 141'00 do 142'00. Denaturalisovaný, k priemyselným účelom jeden baril 37'00—37'50.

Vajcia: prima uhorské K 79—81, podležšie K 75 do 78 jedna kystňa, obsahujúca 1440 kusov vajec, vo veľkom.

Maslo: k čaju K 2'00—2'10, k vareniu K 1'20—1'30, syr 8—10 h., všetko v kilogramoch vo veľkom.

Drúbež (hydina) živá. Husy k pečeniu K 1'60 do 1'80 za kilogram; kurence k smaženiu K 1'50—1'60, kurence k pečeniu K 1'80—2'30, sliedky na polievku K 3'00—3'60 za jeden pár.

Kresťania katolíci, čítajte len dobré naše knihy a časopisy!!

Starostlivosť našich gazdin
sláži k dobrému rodine!

Kathreiner Kneipp sladová káva

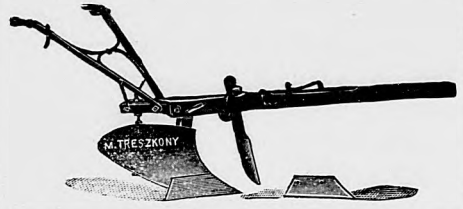
je tá jediná sladová káva, ktorá zvláštnym spôsobom dorábania Kathreiner dostáva príjemnú vôňu a ľuboznú chuť bobkovej kávy.

Veľké jej, a všestranne uznané zdravotné výhody opetne uznané sú a potvrdené tými najvyššími hodnotami vedomosti.

Pri veľkom ušporení v každom gazdovstve, každodenné požívanie jej je zvlášte pre mládež nevyslovnej ceny!

Pri kupovaní spomenut' treba dôrazne meno KATHREINER a pýtať vždy len pôvodné balíky s ochrannou známkou »farára Kneipp«

Páni hospodári!

Len umňa dostanete tie najlepšie, tohto času za najdokonalejšie uznanie hospodárske stroje

ako: mltáčky s oceľovými guľčkami, ktoré idú o polovicu ľahšie, než ktorékoľvek iné, žentúre, rajtáre, sečkovice atď. — Cenniky zašlem na žiadosť zdarma a franko.

Michal Treskoň fabrikant hospodárskych strojov v Bytči (Nagy-Bitese).

Tí páni, ktorí by chceli za províziu prevziať zastupiteľstvo a odpredaj mojich strojov, nech sa o podmienky obrátia na mňa. 292

TELEGRAM!

Sukne polovlnené po ... 70—75 kr. a vyše.
Sukne grisetové vyšívané po ... 1 zl. 20 kr. a «
Sukne satenové tlačené modne po ... 93 kr. a «
Sukne kanafasové modne po ... 1 zl. 10 kr. a «
Sukne atlasové modne po ... 1 zl. 5 kr. a «
Sukne glotové, prádlo biele i delnicke, zástery všetkých druhov, obrusy, supravý, plátna, atď., všetko v rozličných farbách a modních vzorkách vyrába a dobierkou ľavne zasiela :

tkalcovna A. Jelínka v. Jimramové.

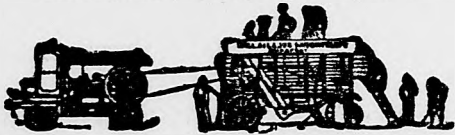
Vzorky zdarma a franko.

Podporujte malopriemysel! a len čistu ručnú prácu!

!!! Vyznačenie prvej odmeny !!!

Ludvik Kállai motor dielňa

Budapest, VI., Gyár-u. 50.

Úplná záruka za dokoálu mlat'bu! — Cennik na žiadosť franko.

Najdokonalejší a najjednoduchší mlatebný motor stroj. Ľahko k vedeniu bez strojníka. Cieľom rozšírenia týchto najnovších strojov vymenajú sa staršie parostroje — Odporúča s úplnou zárukou svoje benzínové k vystrojeniu mlynov a priemyselných podnikov taktiez

elektrické benzinlokomobi mlatebné stroje s dvojným vystrojením k čisteniu. Jedine jestvujúca novota! Samoučinkujúci, dozorný a bezpečný ventil. Osobitná trieda hospodárskych strojov: parostroje, mlyny, rajtáre, mlatidlá, sejestroje atď.

O nedostížnej viteinosti motor mlatebných strojov dopytať sa možno u p. barona Jozefa Kemény: Maros-Németi (Erdély), u p. Jána Nagy, Beleg.

Najistejší lacny obchod. Najistejší lacny obchod.

Bruyere drevené fajky

Fabrikát provnej jakovosti z nepustného opravdového Bruyere dreva.

Príjemné a suché fajčenie preto ohľadom čistoty a chutnávosti paru nemá.

Vo vlastnom záujme pýtať treba moj rozumný cenník s viac než 1000 obrázkami.

Hladká hlava s veľmi zahnutým Bruyere odlejakom, pipka s rohovým koncom a s hodobabným šlauchom v dĺžke asi 21 cm. K 1.50. Ťažé fajka, lež s okruhlou hlavou rezanou z Bruyere dreva K 1.60 — Največší výber vecí k fajčeniu potrebných možno najst v mojom cenniku, ktorý sa zdarma a franko rozposiela. Rozposiela dom vývozný HANS KONRÁD Brüx č. 677. Čechy.

Oznamy prijíma :: :: administracia

„Krest'an“
Budapest, Szentkirályi-u. 28.

Pravé Solingen britvy.

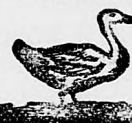
Za ka' du nás kúpení britvu prevezneme úplnú záruku, bu všetky shotovené zu z najlepšej anglickej ocele.

- Č. 85. Dobrá britva fajnová polirovaná, hlbokv brúsená, na vlas ostrá s čiernou rúčkou K 1-50
- Č. 10. Veľmi dobrá britva najfajnej polirovaná, na 1/4 hlboko brúsená s čiernou rúčkou „ 2-“
- Č. 2. Ťaistá britva, ako Č. 10, lež 1/2 hlboko brúsená „ 2-40
- Č. 109. Najfajnejšia britva, zvlášte dobrý dorož na 3/4 hlboko brúsená s čiernou rúčkou na vlas ostrá „ 2-80
- Č. 110. Zvlášte fajnová britva mimoriadne výborného dorož, na 1/2 hlboko brúsená s čiernou rúčkou, na vlas ostrá „ 3-50
- Č. 110. S rúčkou z pravej kosti slonovej, na 1/2 hlboko brúsená na vlas ostrá, zvláštny dorož „ 4-50

Rozposiela s poštovou dobierkou HANUS KONRAD. Vývozy dom BRÜX 669. (Čechy.)

Obširný cenník s viac než 1000 obrázkami zdarma a franko.

Lacné české perie.

5 kilo nové tmavé driapané 9 kor. 60 hal., lepšie 12 kor. Biele mäkké, jak páper 18 kor.—24 kor. Biele ako snah mäkké ak páper, driapané 30 kor. 36 kor. Rozposielanie s dobierkou franco; zamčnenie a nazpät prijati je pod touti vnyimkou dovolenejesti sa poštové útraty vynahradia. Benedikt Sachsel, Lobes 135 (pošta Pilsen Čechy.)

Šijáce Stroje.

Veľmi dokonalé-bez každej chyby a ku každému cieľu. Podľa garancie od 10 zl. až do 25 zl. Vždycky k dostaniu u 312 Alojza Habán mechanika v Budapešti VII. Izabella-ter 3. Cenník pošlem každemudarmo.

Ziadajte si cennik
Zdarma a bezplatne zašlem mój, v slovenskej reči, bohaté ilustrovaný cenník, ktorý viac než 1000 obrázkov obsahuje rozličných hodín, zlatých a strieborných predmetov ako aj hudobných nástrojov 289
HANNS KONRÁD
I. hodinová fabrika a exportní obchod
BRÜX No. 1233. (Česko.)